

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “โลกนาถ — ผู้เป็นที่พึ่งของสัตว์โลก”

โลกนาถ อ่านตามภาษาบาลีว่า โล - กะ - นา - ถะ มาจากคำว่า โลก (สัตว์โลก) กับคำว่า นาถ (ผู้เป็นที่พึ่ง) รวมกันเป็น โลกนาถ แปลว่า ผู้เป็นที่พึ่งของสัตว์โลก เป็นคำที่สูงส่งอย่างยิ่ง เพราะกล่าวถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงเป็นที่พึ่งของสัตว์โลก พระบารมีทั้งหมดที่พระองค์ได้ทรงสะสมอบรมมาตั้งแต่เมื่อครั้งที่ทรงเป็นพระโพธิสัตว์ เพื่อทรงตรัสรู้ถึงความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อทรงตรัสรู้แล้ว พระองค์ก็ทรงแสดงพระธรรมแก่อกุลแก่สัตว์โลก ด้วยพระมหากรุณาที่ไม่มีใครเสมอเหมือน

ข้อความในวิสุทธิชนวิลาสินี อรรถกถา ขุททกนิกาย อปทาน ปิณฑวัจนเถราปทาน ได้อธิบายความหมายของคำว่า โลกนาถ ไว้ดังนี้

ชื่อว่า โลกนาถ (โลกนาถ) เพราะเป็นที่พึ่ง คือเป็นประธานของกามโลก (อบายภูมิ มนุษย์โลก และโลกสวรรค์) รูปโลก (รูปพรหมภูมิ) และ อรูปโลก (อรูปพรหมภูมิ)

ข้อความในปรมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ วิตักกสูตร ได้แสดงความเป็นจริงของพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้เป็นที่พึ่งของสัตว์โลก (โลกนาถ) ไว้ดังนี้

พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้เป็นโลกนาถ ทรงเห็นหมู่สัตว์ได้รับทุกข์ใหญ่และความคับแค้น ทรงตั้งพระหฤทัยว่า “ไม่มีใครอื่นจะเป็นที่พึ่ง ของหมู่สัตว์นั้นได้ เราเท่านั้น จักเปลื้องหมู่สัตว์นั้น ให้พ้นจากสังสารทุกข์นี้ ดังนี้”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์เสด็จอุบัติขึ้นในโลกเพื่อแก่อกุลแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง ชีวิตของพระองค์ในชาติสุดท้าย จิตขณะแรกของพระองค์คือปฏิสนธิจิต (ปฏิสนธิในพระครรภ์ของพระนางสิริมหามายา) เกิดขึ้นเมื่อวันเพ็ญเดือน ๘ คือ วันเพ็ญเดือนอาสาฬหะ ต่อจากนั้นมา ๑๐ เดือน ตรงกับวันเพ็ญเดือน

๖ คือ วันเพ็ญเดือนวิสาขะ พระองค์ก็ประสูติจากพระครรภ์ของพระมาดา ต่อจากนั้นเรื่อยมา ชีวิตของพระองค์ก็ทรงดำเนินไปตามปกติของคฤหัสถ์ที่ยังไม่ได้ดับกิเลส จนกระทั่งพระชนมายุได้ ๒๙ พรรษา พระองค์เสด็จออกผนวชแสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ ซึ่งวันที่พระองค์เสด็จออกผนวชนั้น ตรงกับวันเพ็ญเดือนอาสาฬหะ (เดือน ๘) ต่อจากนั้นผ่านไป ๖ ปี ตอนที่พระองค์ทรงมีพระชนมายุได้ ๓๕ พรรษา พระองค์ก็ได้ทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรงกับวันเพ็ญเดือน ๖ เมื่อพระองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว พระบารมี (คุณความดีที่ทำให้ถึงฝั่งของการดับกิเลส) ที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญมา นั้น ไม่ใช่เพื่อพระองค์เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น แต่เพื่ออุปการะเกื้อกูลแก่สัตว์โลก ผ่านมาอีก ๒ เดือน ตรงกับวันเพ็ญเดือน ๘ พระองค์ได้ทรงแสดงพระธรรมเป็นครั้งแรกโปรดภิกษุปัญจวัคคีย์ จนเป็นเหตุให้ท่านอัญญาโกณฑัญญะ ได้รู้แจ้งอริยสัจธรรมถึงความเป็นพระโสดาบัน เป็นพระอริยสงฆ์องค์แรกในโลก ต่อจากนั้นเป็นต้นมาตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา พระองค์ก็ทรงแสดงพระธรรมแก่สัตว์โลกมาโดยตลอด นับคำประมาณไม่ได้ ทั้งหมดทั้งปวงนั้นเพื่ออุปการะเกื้อกูลแก่สัตว์โลกให้เกิดปัญญาเป็นของตนเอง และมีผู้ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงมากมายนับไม่ถ้วน จนกระทั่งถึงวันเพ็ญเดือน ๖ ในขณะที่พระองค์ทรงมีพระชนมายุได้ ๘๐ พรรษา พระองค์ก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน เป็นการตายครั้งสุดท้ายของพระองค์ ไม่มีการเกิดอีกในสังสารวัฏ

จะเห็นได้ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้สภาพธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงทุกอย่างตามความเป็นจริง ทรงดับกิเลสทั้งหลายทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้น ไม่มีเหลือ ทรงชนะกิเลสทั้งหลายทั้งปวงจนถึงที่สุดแล้ว ไม่ต้องชนะกิเลสอีกต่อไป เพราะดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้นแล้วไม่มีกิเลสใดๆ เกิดขึ้นอีกเลย ไม่ทรงพ่ายแพ้ให้กับกิเลสอีกต่อไป พระองค์ทรงเป็นผู้ดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้น และทรงแสดงพระธรรมเพื่ออุปการะเกื้อกูลให้สัตว์โลกได้เข้าใจธรรมตามความเป็นจริงดับกิเลสได้เหมือนอย่างพระองค์ เพราะพระบารมีทั้งหมดที่พระองค์ทรงบำเพ็ญมาตลอดระยะเวลา ๔ อสงไขยแสนกัปนั้น เพื่อทรงอุปการะเกื้อกูลแก่สัตว์โลก และที่สัตว์โลกจะเป็นผู้บริสุทธิ์หมดจดจากกิเลสได้นั้น ก็ต้องได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระองค์ได้ทรงแสดง พระธรรมทั้งหมด เป็นไปเพื่อปัญญาโดยตลอด ตั้งแต่ต้นจนถึงที่สุด **พระองค์ทรงแสดงพระธรรม**

โดยนัยต่างๆ โดยละเอียดโดยประการทั้งปวง เพื่อความเจริญขึ้นของปัญญาของสัตว์โลก เพื่อเปลี่ยน
สัตว์โลกให้พ้นจากทุกข์ พระองค์จึงทรงเป็นที่พึ่งของสัตว์โลก โดยที่ไม่มีใครเสมอเหมือน

กาลของพระพุทธศาสนาก็ดำเนินมาแล้ว ๒๕๐๐ กว่าปี และก็จะล่วงเลยไปเรื่อยๆ ใครก็ตามถ้าเป็นผู้
ยังไม่ได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ก็เป็นที่แน่นอนว่า อวิชชา ความไม่รู้
ที่สะสมมาในอดีตที่ผ่านมา ๆ มานี้ ก็มากแล้ว เมื่อไม่ได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม ก็ยังจะมีความไม่รู้ต่อไป
อีกมากมายเพียงใด เกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิด ก็ยังคงเต็มไปด้วยความไม่รู้ ข้อความดังกล่าวก็ย่อมจะเป็น
ข้อคิดเตือนใจสำหรับผู้ที่ได้สะสมเหตุที่ดีมา ที่จะได้คิด ได้พิจารณาไตร่ตรอง และเริ่มที่จะได้ฟังพระธรรม
ศึกษาพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นปัญญาของตนเอง สะสมเป็นที่พึ่งต่อไป
ในภายหน้า เป็นช่วงเวลาที่ไม่ควรประมาทหลงระเหิงมัวเมาอีกต่อไป ขณะใดที่ได้ฟังพระธรรมแล้วเข้าใจ
ขณะนั้นก็เป็นการบูชาพระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ทรงบำเพ็ญพระบารมีมา โดยไม่ใช่เพื่อรู้แจ้ง
สภาพธรรมเพียงพระองค์เดียว แต่เพื่อที่จะให้บุคคลอื่นมีโอกาสได้เข้าใจพระธรรมตามที่พระองค์ได้ทรง
แสดงไว้ดีแล้วด้วย

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว แม้ทรงไม่ได้แต่งตั้งใครให้เป็นศาสดา แต่ก็ให้มี
พระธรรมวินัยเป็นศาสดาแทนพระองค์ ที่จะเป็นประโยชน์เกื้อกูลสำหรับผู้ที่มีโอกาสได้ฟัง ได้ศึกษา พร้อมทั้ง
จะให้ประโยชน์อย่างสูงสุด แต่ข้อที่น่าพิจารณาอย่างยิ่ง ก็คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้ทรงต้องการสิ่ง
อื่นใดทั้งสิ้นจากสัตว์โลกเลยแม้แต่น้อย พระองค์ทรงมอบมรดกที่ล้ำค่า คือพระธรรม ให้กับสัตว์โลก แต่ผู้
นั้นจะไม่ได้รับมรดกที่ล้ำค่านั้นเลย ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]